

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060304

DOM
2020-06-18
Stockholm

Mål nr
M 5852-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-05-07 i mål nr M 1225-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Skansholmen Fritid AB, 556443-7357
Skansholmen
153 93 Mörkö

Ombud: J F och T S

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

SAKEN

Föreläggande att ta bort serveringsdäck på fastigheten X i Södertälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolens avslår begäran om syn.
2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 6 februari 2019 i ärende nr 515-41746-2018.

Dok.Id 1532788

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skansholmen Fritid AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska besluta att uppförandet av serveringsdäcket inte omfattas av de förbud som gäller inom strandskyddsområdet. I andra hand har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska medge dispens från strandskyddet i efterhand.

Vidare har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, för det fall föreläggandet inte upphävs eller domstolen anser sig förhindrad att själv meddela dispens, genom en analog tillämpning av 32 kap. 5 § rättegångsbalken, vilandeförklarar målet till dess att länsstyrelsen fattat beslut i frågan om strandskyddsdispens.

Bolaget har därutöver yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska hålla syn på platsen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har motsatt sig ändring av beslutet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skansholmen Fritid AB har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Åtgärderna omfattas inte av förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken

Det aktuella området där serveringsdäcket uppförts är sedan länge ianspråktaget. Det innebär att serveringsdäcket varken hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Det uppförda serveringsdäcket innebär inte heller att livsvillkoren för djur- eller växtarter väsentligen förändras. Det är under alla omständigheter inte tal om en väsentlig förändring i den mening som anges i miljöbalken. Sammanfattningsvis är åtgärden att uppföra serveringsdäcket inte förbjuden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken och därmed inte heller dispenspliktig.

Skäl för strandskyddsdispens i efterhand föreligger

Frågan om dispens kan medges i efterhand ska i första hand prövas i sin helhet. I andra hand har frågan om dispens kan medges i efterhand bäring på om föreläggandet är för ingripande eller inte. Eftersom bolaget har visat att skäl för dispens i efterhand föreligger är föreläggandet för ingripande.

Det område där serveringsdäcket uppförts är sedan länge ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det föreligger därför särskilda skäl. Dispensen är förenlig med strandskyddets syften. Vid en samlad avvägning mellan bolagets enskilda intresse av att behålla serveringsdäcket på den aktuella platsen och det eventuellt ytterst begränsade allmänna intresse som strandskyddet i förevarande fall representerar framstår det som tydligt att bolagets enskilda intresse väger tyngre.

Bolaget har den 14 juni 2019 gett in en ansökan om strandskyddsdispens till länsstyrelsen. Det är av synnerlig vikt att frågan om strandskyddsdispens prövas före frågan om föreläggandet ska bestå.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Platsen för serveringsdäcket är inte i sin helhet lagligen ianspråktagen sedan tidigare. Serveringsdäcket är att likställa med de exempel på förbjudna anläggningar och anordningar som nämns i förarbetena. Serveringsdäcket är alltså förbjudet enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken.

Uppförandet av ett serveringsdäck över aktuell torrbacke innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växt- och djurarter på platsen. Åtgärden är därmed förbjuden även enligt 7 kap. 15 § 4 miljöbalken. Bolaget har inte lyckats visa något annat. Enligt 7 kap. 26 § miljöbalken får dispens enligt bestämmelserna i 7 kap. 18 a – 18 e § miljöbalken endast ges om det är förenligt med förbudets syften. Förekomst av ovanliga och regionalt sällsynta arter kan ha betydelse för om det finns förutsättningar att ge dispens i efterhand. På grund av områdets naturvärde har länsstyrelsen bedömt att uppförandet av serveringsdäcket strider mot strandskyddets syfte att långsiktigt

bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land. Länsstyrelsen har därmed bedömt förutsättningarna att ge strandskyddsdispens i efterhand som små.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen ska hålla syn i målet om det behövs (se rättsfallet MÖD 2018:10). Domstolen bedömer att syn inte behöver hållas i målet.

Så som mark- och miljödomstolen har redogjort för har frågan om en åtgärd omfattas av de förbud som gäller inom strandskyddsområden enligt 7 kap. 15 och 16 § miljöbalken betydelse i ett tillsynsärende som gäller en åtgärd som företagits inom ett sådant område. Enligt 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken får mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte tillgripas.

Utifrån den utredning som Skansholmen Fritid AB har gett in till Mark- och miljööverdomstolen bedömer domstolen att uppförandet av serveringsdäcket inte har inneburit att livsvillkoren för växt- eller djurarter förändrats på ett sådant väsentligt sätt att det omfattas av det förbud som gäller inom strandskyddsområden enligt 7 kap. 15 § 4 miljöbalken.

Serveringsdäcket får däremot med hänsyn till dess utformning anses ha en sådan avhållande effekt för allmänheten att det är dispenspliktigt enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken. Åtgärden omfattas av strandskyddsbestämmelserna och föreläggandet ska inte upphävas av det skälet. Som Skansholmen Fritid AB har utformat sin talan i målet får denna emellertid även anses omfatta en begäran om att föreläggandet trots det ska upphävas.

Frågan om det finns förutsättningar för dispens från strandskyddsbestämmelserna har betydelse för bedömningen av om länsstyrelsens föreläggande har varit för ingripande. Skansholmen Fritid AB har ansökt om dispens i efterhand. Bolaget har gett in utredning som visar att åtgärden inte har resulterat i någon väsentlig påverkan på växt- och djurlivet samt argumenterat för att det i övrigt finns skäl att bevilja dispens för åtgärden. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det på befintlig utredning inte

med tillräcklig säkerhet går att bedöma om länsstyrelsens föreläggande har varit befogat. Länsstyrelsens beslut ska därför upphävas.

Med den utgång målet nu får saknas det anledning att ta ställning till Skansholmen Fritid AB:s yrkande om vilandeförklaring.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löf, tekniska rådet Ingrid Johansson, hovrättsrådet Christina Ericson och tf. hovrättsassessorn Hannah Grahn, referent.

Föredragande har varit Vilma Herlin Hjorth.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-05-07
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1225-19

PARTER

Klagande

Skansholmen Fritid AB
Skansholmen
153 93 Mörkö

Ombud: J F och T S

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 6 februari 2019 i ärende nr 515-41746-2018, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Föreläggande att ta bort serveringsdäck på fastigheten X i Södertälje kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) beslutade den 6 februari 2019 att förelägga Skansholmen Fritid AB, i egenskap av arrendator, att ta bort serveringsdäck inklusive plank på fastigheten X i Södertälje kommun. Föreläggandet förenades med vite om 50 000 kr och ska vara efterlevt senast tre månader från dagen då beslutet vunnit laga kraft.

YRKANDEN M.M.

Skansholmen Fritid AB (bolaget) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva beslutet och återförvisa ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

På fastigheten X bedriver bolaget verksamhet i form av bl.a. camping, gästhamn, uthyrning av stugor, vandrarhem, restauranger samt uthyrning av mindre fiskebåtar. På platsen där serveringsdäcket uppförts har tidigare funnits en delvis trall- och gräsbelagd sand-/grushög samt en kanon. Under sommaren 2017 bytte bolaget ut den gamla trallen mot en större trätrall, det nu aktuella serveringsdäcket, samt återlämnade kanonen till försvarsmakten.

De av bolaget vidtagna åtgärderna är inte förbjudna enligt 7 kap. 15 § miljöbalken varför länsstyrelsens föreläggande saknar laga grund. Platsen där serveringsdäcket har uppförts är sedan länge ianspråktagen. Serveringsdäcket varken hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Åtgärden innebär inte heller att livsvillkoren för djur- eller växtarter väsentligen förändras.

För det fall åtgärderna skulle strida mot förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken föreligger skäl att meddela strandskyddsdispens i efterhand.

Av den aktuella fastighetens drygt fyra hektar är ungefär halva ytan fysiskt ianspråktagen för någon typ av verksamhet. Närmast det uppförda serveringsdäcket finns bl.a. en restaurang och en mack. I direkt anslutning till serveringsdäcket finns även ett förråd/servicebyggnad. Länsstyrelsen har i tidigare beslut om strandskyddsdispens ansett att området är ianspråktaget. Hela fastigheten är ianspråktagen på ett sådant sätt att allemansrätten är utsläckt. Det gäller i synnerhet området kring serveringsdäcket. Området var redan innan serveringsdäcket anlades kraftigt påverkat av exploatering.

Växtarterna grusviva och fältsippa är s.k. störningsgynnande växtarter vilket innebär att en fortsatt och utvidgad verksamhet i form av mänsklig störning på fastigheten inte riskerar att hindra arternas fortlevnad utan tvärt om kan gynna arterna. Varken grusviva eller fältsippa är rödlistade eller fridlysta inom den region där fastigheten är belägen. Uppförandet av ett serveringsdäck utgör därmed inte någon väsentlig förändring av livsvillkoren för djur- och växtarter på fastigheten utan tvärt om gynnar uppförandet av serveringsdäcket förutsättningarna för överlevnad för aktuella växtarter. I vart fall utgör serveringsdäckets storlek om 200 kvadratmeter endast en liten del av den totala andelen liknande mark inom fastigheten, varför påverkan på djur- och växtliv endast är att anse som försumbar.

Hela fastigheten omfattas av strandskydd varför det inte finns möjlighet att förlägga serveringsdäcket på annan plats.

Vid en samlad avvägning mellan bolagets enskilda intresse av att få behålla serveringsdäcket och det ytterst begränsade allmänna intresse som strandskyddet i förevarande fall representerar väger bolagets enskilda intresse tyngre.

Den genomförda förändringen i form av ett serveringsdäck påverkar inte landskapsbilden negativt.

Bolaget har till stöd för sin talan gett in bl.a. bilder och ett utlåtande från Sweco Environments.

DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

I ett mål om föreläggande angående en åtgärd som saknar strandskyddsdispens har mark- och miljödomstolen att bedöma följande. Domstolen har inledningsvis att ta ställning till om åtgärden omfattas av de förbud som gäller inom strandskyddsområden, dvs. om åtgärden har krävt strandskyddsdispens enligt bestämmelserna i 7 kap. 15–16 §§ miljöbalken. Därefter har domstolen att ta ställning till om föreläggandet är för ingripande (se 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken och MÖD 2011:17). Vid den här prövningen ska det i princip inte beaktas om det förelegat förutsättningar för att meddela strandskyddsdispens enligt exempelvis 7 kap. 18 c § miljöbalken. Prövningen av ett föreläggande angående en åtgärd som saknar strandskyddsdispens är alltså inte en fullständig dispensprövning där de särskilda skälen ska beaktas.

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolens bedömning av föreläggandet

Alla åtgärder inom strandskyddsområde som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter omfattas av förbudet i 7 kap. 15 § 4 miljöbalken. Även positiva åtgärder kräver dispens från strandskyddet för att säkerställa att utformningen sker på ett godtagbart sätt och att eventuella skadeförebyggande åtgärder vidtas (se prop. 2008/09:119 s. 41). Att en åtgärd ska innebära en väsentlig förändring innebär att det inte ska vara fråga om obetydliga förändringar, som exempelvis att på en tomt gräva en grop eller lägga upp en jordhög. En väsentlig förändring omfattar generellt exempelvis schaktning eller ledningsdragning över större ytor, fällning av mer än ett fåtal träd utanför tomtplats, anläggande av pirar, kajer, båtbygggor eller större badbygggor. Det är prövningsmyndigheten som ska avgöra betydelsen av de väsentligen förändrade livsvillkoren för djur- och växtlivet och om dessa är förenliga med strandskyddets syften (se prop. 2008/09:119 s. 100–101).

Av handlingarna i ärendet framgår att serveringsdäcket är ett 200 kvadratmeter stort trädeck med plank runt om. Däcket har uppförts på en torrbacke med en artrik lågvuxen kärlväxtflora inom strandskyddat område. Vidare framgår att torrbacken är glest bevuxen med tallar och växtlokal för bl.a. fältsippa och grusviva. Strandskyddet omfattar alla djur- och växtarter inom strandskyddsområdet. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning utgör serveringsdäcket till följd av sin utformning, storlek och placering en väsentlig förändring av livsvillkoren för djur- och växtarter. Denna bedömning förändras inte av att delar av fastigheten redan är ianspråktagen för verksamhet eller att det tidigare funnits en mindre trall- och gräsbelagd sandhög på platsen. Serveringsdäcket är därför dispenspliktigt.

Mark- och miljödomstolen anser alltså, i likhet med länsstyrelsen, att serveringsdäcket kräver dispens från strandskyddet. Någon dispens finns inte för serveringsdäcket. Länsstyrelsen har därför har fog för att förelägga bolaget att ta bort serveringsdäcket med plank från fastigheten X. Det beslutade vitet får anses ändamålsenligt. Mark- och miljödomstolen bedömer även att föreläggandet inte är för ingripande. Vad som framkommit i målet i övrigt förändrar inte dessa bedömningar. Bolagets överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 28 maj 2019. Prövningstillstånd krävs.

Sofie Nilsson

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Sofie Nilsson, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig. Målet har handlagts av beredningsjuristen Charlotte Rehbäck.